গৌহাটী উচ্চ ন্যায়ালয়

(অসম, নাগালেণ্ড, মিজোৰাম আৰু অৰুণাচল প্ৰদেশৰ উচ্চ ন্যায়ালয়)

লেখ আপীল নং ৫৬/২০২৩

সঞ্জিত চন্দ্ৰ দাস

পিতা যতীন দাস

সাং বলদমাৰী চৰ ১ম খণ্ড, ডাক বলদমাৰী

থানা গোৱালপাৰা, জিলা গোৱালপাৰা,

অসম, পিন ৭৮৩১২১

বনাম

অধ্যক্ষৰ প্ৰতিনিধিত্বত অসম মীন উন্নয়ন নিগম লিমিটেড,

ভিআইপি ৰোড, চাচল, গুৱাহাটী-৭৮১০৩৬

আৰু ৭ আন আন।

২) পৰিচালন সঞ্চালক

অসম মীন উন্নয়ন নিগম লিমিটেড,

ভিআইপি ৰোড, চাচল, গুৱাহাটী-৭৮১০৩৬

৩) প্ৰকল্প সঞ্চালক

নিম্ন অসম সংমণ্ডল

অসম মীন উন্নয়ন নিগম লিমিটেড।

ভিআইপি ৰোড, চাচল, গুৱাহাটী-৭৮১০৩৬

৪) অৰ্জুন মালো

পিতা মহাবীৰ মালো
সাং ভালুকডুবি, বিজয় নগৰ
ডাক ভালুকডুবি, থানা গোৱালপাৰা
জিলা গোৱালপাৰা
পিন–৭৮৩১২৭, অসম

৫) গৌতম মালো
পিতা অটল মালো
সাং গোবিন্দপুৰ, ডাক গোবিন্দপুৰ
জিলা গোৱালপাৰা
পিন–৭৮৩১০১ অসম

৬) ভীম মালো
পিতা মহাবীৰ মালো
সাং ভালুকডুবি, বিজয় নগৰ
ডাক ভালুকডুবি, থানা গোৱালপাৰা
জিলা গোৱালপাৰা
পিন–৭৮৩১২৭, অসম

৭) জীৱন মালো
সাং জ্যোতি নগৰ, ডাক ভালুকডুবি
থানা গোৱালপাৰা, জিলা গোৱালপাৰা
পিন–৭৮৩১২৭, অসম

৮) শংকত বৰ্মন

মাৰ্ফত অসম মীন উন্নয়ন নিগম লিমিটেড।

ভিআইপি ৰোড, চাচল, গুৱাহাটী-৭৮১০৩৬

মাননীয় মুখ্য ন্যায়াধীশ আৰু

মাননীয় ন্যায়াধীশ শ্ৰীমতী সুস্মিতা ফুকন খাউণ্ডৰ বিচাৰপীঠত

আবেদনকাৰীৰ পক্ষেঃ	শ্ৰী ডি. দাস, জেষ্ঠ অধিবক্তা
	সহায়ক শ্ৰী এছ. খাউণ্ড
	শ্ৰী কে. মোহাম্মদ, অধিবক্তা
উত্তৰবাদীৰ পক্ষেঃ	শ্ৰী পি. শৰ্মা,
	স্থায়ী পৰামৰ্শদাতা, এএফডিচি
	শ্ৰী এছ. কে. গোস্বামী,
	শ্ৰী বি. কে. গোস্বামী,
	৪ নং উত্তৰবাদীৰ অধিবক্তা

শুনানিৰ তাৰিখঃ	০৫/০৮/২০২৩
ৰায়দানৰ তাৰিখঃ	২৫/০৮/২০২৩

<u>ৰায় আৰু আদেশ</u>

এছ. মেহতা, মুখ্য ন্যায়াধীশ

এই আন্তঃন্যায়ালীয় আপীলটো লেখ আপীল (দেৱানী) ৬১৯০/২০২২ত বিজ্ঞ একক ন্যায়াধীশে ০৯/১১/২০২২ তাৰিখে দিয়া ৰায় আৰু চূড়ান্ত আদেশৰ

বিৰুদ্ধে দাখিল কৰিছে যাৰ দ্বাৰা লেখ আবেদনকাৰীয়ে (ইয়াত আপীলকাৰী) ভাৰতৰ সংবিধানৰ ২২৬ নং অনুচ্ছেদৰ অধীনত অসম মীন উন্নয়ন নিগম লিমিটেডৰ প্ৰশাসনিক নিয়ন্ত্ৰণত থকা গোৱালপাৰা জিলাৰ হাছিলা টিংকোনা মীনমহলৰ বন্দোৱস্তীৰ বাবে দিয়া কাৰিকৰী নিবিদাক অনুকূলভাৱে বিবেচনা কৰিবলৈ আৰু ফলস্বৰূপে ইয়াৰ উচ্চ আৰ্থিক নিবিদা গ্ৰহণ কৰিবলৈ উত্তৰবাদীসকললৈ নিৰ্দেশ বিচাৰি দাখিল কৰা লেখ আবেদন খাৰিজ কৰা হৈছিল।

২) পক্ষসমূহৰ হৈ হাজিৰ হোৱা বিজ্ঞ অধিবক্তাৰ যুক্তি শুনা হ'ল আৰু বিবাদিত ৰায় আৰু নথিত থকা সামগ্ৰীসমূহ পঢ়া হ'ল।

৩) এই আপীলৰ নিষ্পত্তিৰ বাবে প্ৰাসংগিক আৰু অপৰিহাৰ্য চমু তথ্যসমূহ তলত উল্লেখ কৰা হল:-

অসম মীন উন্নয়ন নিগম লিমিটেডে গোৱালপাৰা জিলাৰ হাছিলা টিংকোনা মীনমহলৰ বন্দোৱস্তীৰ বাবে আগ্ৰহী অনুসূচিত জাতিৰ ব্যক্তি আৰু অনুসূচিত জাতি সম্প্ৰদায়ৰ প্ৰকৃত মাছমৰীয়া থকা পঞ্জীয়নভুক্ত সমিতিৰ পৰা নিবিদা আমন্ত্ৰণ কৰি দ্বৈত নিবিদা (কাৰিকৰী আৰু বিত্তীয় নিবিদা) জাননী জাৰি কৰে। নিবিদা জাননী অনুসৰি নিবিদাৰ সৈতে দাখিল কৰিবলগীয়া অন্যান্য নথি-পত্ৰৰ লগতে নিবিদাকাৰীসকলে বাকিজাই ক্লিয়াৰেন্স চাৰ্টিফিকেট প্ৰদান কৰাটো অতি প্ৰয়োজনীয় আছিল। ইয়াত মন কৰিবলগীয়া যে নিৰ্বিবাদে বাকিজাই প্ৰমাণপত্ৰ (চৰকাৰী ধনৰ বাবদ) জাৰি কৰাৰ তাৰিখৰ পৰা ৯০ দিনৰ বৈধতাৰ সময়সীমা থাকে। আপীলকাৰী/লেখ আবেদনকাৰীয়ে, ওপৰৰ নিবিদা জাননী অনুসৰি তেওঁলোকৰ কাৰিকৰী আৰু বিত্তীয় নিবিদা দাখিল কৰিছিল। যেতিয়া কাৰিকৰী নিবিদাসমূহ মুকলি কৰি মূল্যায়ন কৰা হয়,

তেতিয়া পোহৰলৈ আহে যে আপীলকাৰী/লেখ আবেদনকাৰীৰ বাকিজাই ক্লিয়াৰেন্স চাৰ্টিফিকেটৰ ম্যাদ উকলি গৈছে আৰু সেয়েহে, তেওঁৰ কাৰিকৰী নিবিদাখন সঁহাৰিহীন বুলি ঘোষণা কৰা হৈছিল আনহাতে ব্যক্তিগত উত্তৰবাদী নং ৪ (লেখ আবেদনত উত্তৰবাদী নং ৬)ৰ কাৰিকৰী নিবিদাখন কাৰিকৰীভাৱে কাৰ্য্যকৰী বুলি পোৱা গৈছিল। এই সন্দৰ্ভত ১৬/০৯/২০২২ তাৰিখে এখন জাননী জাৰি কৰা হৈছিল। আপীলকাৰী/লেখ আবেদনকাৰীয়ে তেওঁৰ কাৰিকৰী নিবিদা গ্ৰহণ নকৰাৰ বিষয়ে জানিবলৈ পাই এএফডিচিএলৰ পৰিচালন সঞ্চালকৰ ওচৰত আবেদন দাখিল কৰি তেওঁৰ নিবিদা কিয় নাকচ কৰা হৈছে সেই বিষয়ে অৱগত কৰিবৈল অনুৰোধ জনায়। আপীলকাৰীয়ে দাবী কৰে যে তেওঁৰ নিবিদা নাকচ কৰাৰ কাৰণ বৈধ বাকিজাই ক্লিয়াৰেন্স চাৰ্টিফিকেট দাখিল নকৰাটোৱেই বুলি জানিবলৈ পাইছিল। তাৰ পিছত ওপৰত উল্লেখ কৰা লেখ আবেদনখন আপীলকাৰী/লেখ আবেদনকাৰীয়ে তেওঁৰ কাৰিকৰী নিবিদাক সঁহাৰিহীন বুলি ঘোষণা কৰা সিদ্ধান্তক প্ৰত্যাহ্বান জনাই দাখিল কিৰিছিল। ২০/০৯/২০২২ তাৰিখৰ অন্তৰ্ৱৰ্তীকালীন আদেশৰ জৰিয়তে বিজ্ঞ এজনীয়া বিচাৰপীঠে এএফডিচিএলক আপীলকাৰী/লেখ আবেদনকাৰীৰ মূল্যৰ নিবিদা মুকলি কৰিবলৈ নিৰ্দেশ দিয়ে যিটো গোচৰত জাৰি কৰিব পৰা আদেশ সাপেক্ষে আছিল। ইয়াৰ উপৰিও নিৰ্দেশ দিয়া হৈছিল যে পৰৱৰ্তী তাৰিখ নিৰ্ধাৰণ নোহোৱালৈকে কোনো চূড়ান্ত নিষ্পত্তিৰ আদেশ জাৰি কৰা নহ'ব। অৱশেষত লেখ আবেদনখন বিজ্ঞ একক ন্যায়াধীশে শুনানি গ্ৰহণ কৰি ০৯/১১/২০২২ তাৰিখৰ আদেশৰে নাকচ কৰিছিল যাৰ বিৰূদ্ধে এই আপিল দাখিল কৰা হৈছে।

৪) আপীলকাৰীক প্ৰতিনিধিত্ব কৰা বিজ্ঞ জ্যেষ্ঠ অধিবক্তা শ্ৰী ডি. দাসে দৃঢ়তাৰে দৰ্শায় যে এই লেখ আপীলৰ সৈতে জড়িত বিতৰ্কটো ২৯/০৯/২০১১

তাৰিখে সিদ্ধান্ত লোৱা **Abu Talib vs. The Assam Fisheries Development Corporation Ltd. and others. (WA No.294/2011)**, গোচৰত এই আদালতৰ খণ্ড বিচাৰপীঠৰ ৰায়দানত সম্পূৰ্ণৰূপে সামৰি লোৱা হৈছে। তেওঁ যুক্তি দৰ্শায় যে উক্ত ৰায়দানত মাননীয় খণ্ড বিচাৰপীঠে শুদ্ধভাৱে উল্লেখ কৰিছে যে বাকিজাই ক্লিয়াৰেন্স চাৰ্টিফিকেট দাখিলৰ প্ৰয়োজনীয়তাক অলংঘনীয় প্ৰয়োজনীয়তা হিচাপে ল'ব নোৱাৰি। দাস ডাঙৰীয়াই ২৭/০৪/২০২২ তাৰিখে সিদ্ধান্ত লোৱা **Pub Goalpara Fishery Cooperative Society vs. The State of Assam and others. (WA No.306/2021)** গোচৰত এই আদালতৰ পৰৱৰ্তী খণ্ড বিচাৰপীঠৰ ৰায়দানত আবু তালিব (উপৰোক্ত) গোচৰত নিৰ্ধাৰণ কৰা নীতিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰে আৰু তাৰ পুনৰাবৃত্তি কৰে। এইদৰে শ্ৰী দাসে দৰ্শায় যে এই আদালতৰ দুখন খণ্ড বিচাৰপীঠে মীনমহল বন্দোৱস্তীৰ পোৱাৰ বাবে বাকিজাই ক্লিয়াৰেন্স প্ৰমাণপত্ৰ দাখিল কৰাটো বাধ্যতামূলক প্ৰয়োজনীয়তা নহয় বুলি সিদ্ধান্ত লোৱাৰ পিছতো উত্তৰবাদীসকলে আপীলকাৰীৰ কাৰিকৰী নিবিদা নাকচ কৰাটো ন্যায্য নাছিল।

শ্ৰী দাসে দৰ্শাইছে যে উত্তৰবাদী নং ৪ ৰ বিত্তীয় নিবিদা ৫৬ লাখ টকা আছিল আনহাতে এই আদালতে ২০/০৯/২০২২ তাৰিখে দিয়া আদেশৰ ভিত্তিত আপীলকাৰী/লেখ আবেদনকাৰীৰ আৰ্থিক নিবিদা মুকলি কৰাত সাত বছৰৰ বন্দোৱস্তীৰ বাবে ৬৫,৮০,০০০/- টকা পোৱা গৈছে। এইদৰে তেওঁ আহ্বান জনায় যে আপীলকাৰী/লেখ আবেদনকাৰীৰ নিবিদা যথেষ্ট বেছি বুলি পোৱাৰ সত্ত্বেও অতি গতানুগতিক ভিত্তিত অবৈধ বাকিজাই ক্লিয়াৰেন্স চাৰ্টিফিকেট দাখিল কৰা বুলি উক্ত নিবিদাখন নাকচ কৰাটো সম্পূৰ্ণৰূপে অনাহক আছিল, এই আদালতৰ দুখন খণ্ড বিচাৰপীঠে বাকিজাই ক্লিয়াৰেন্স চাৰ্টিফিকেট দাখিল কৰাটো বাধ্যতামূলক প্ৰয়োজনীয়তা নহয় বুলি নিৰ্ণায়কভাৱে মত পোষণ কৰাৰ পিছতো।

এই ভিত্তিত আপীলকাৰীক প্ৰতিনিধিত্ব কৰা বিজ্ঞ জ্যেষ্ঠ অধিবক্তা শ্ৰী দাসে আদালতক লেখ আপীল মঞ্জুৰ কৰিবলৈ আৰু বিজ্ঞ একক ন্যায়াধীশে দিয়া বিবাদিত আদেশটো বাতিল কৰিবলৈ; ৪ নং উত্তৰবাদীৰ সপক্ষে কৰা মীনমহল বন্দোৱস্তী বাতিল কৰিবলৈ আৰু আপীলকাৰীক মীনমহলৰ বন্দোৱস্তী প্ৰদান কৰিবলৈ এএফডিচিএলক নিৰ্দেশ দিবলৈ অনুৰোধ জনাইছে।

৫) ইয়াৰ বিপৰীতে শ্ৰী পি. শৰ্মা, বিজ্ঞ স্থায়ী পৰামৰ্শদাতা, এএফডিচিএল আৰু সফল নিবিদাকাৰী ৪ নং উত্তৰবাদীক প্ৰতিনিধিত্ব কৰা শ্ৰী এছ. কে. গোস্বামী আৰু শ্ৰী বি. কে. গোস্বামীয়ে আপীলকাৰীৰ বিজ্ঞ জ্যেষ্ঠ অধিবক্তা শ্ৰী দাসে আগবঢ়োৱা যুক্তিসমূহৰ ওপৰত জোৰ দি বিৰোধিতা কৰে। শ্ৰী পি. শৰ্মাই আঙুলিয়াই দিয়ে যে আবু তালিবৰ (উপৰোক্ত) গোচৰত বিবেচনাধীন পৰিস্থিতি সম্পূৰ্ণ বেলেগ কাৰণ সেইটো আছিল একক নিবিদা, অৰ্থাৎ কাৰিকৰী নিবিদা আৰু বিত্তীয় নিবিদা একেলগে খুলিব লগা। সেই পৰিস্থিতিত যেতিয়া নিবিদা মুকলি কৰা হৈছিল আৰু নিবিদাকাৰীসকলে আগবঢ়োৱা ৰাজহৰ পাৰ্থক্য ডাঙৰ আছিল (১,০০,৩০০/- টকাৰ বিপৰীতে ৫৯,২০০/-টকা), বাকিজাই ক্লিয়াৰেন্স চাৰ্টিফিকেট দাখিল নকৰাৰ ভিত্তিত নিবিদা নাকচ কৰাটো অযুক্তিকৰ বুলি ধৰা হৈছিল। তেওঁ আঙুলিয়াই দিয়ে যে এই গোচৰটোত দ্বৈত নিবিদাৰ মাপকাঠী অৰ্থাৎ কাৰিকৰী নিবিদা আৰু বিত্তীয় নিবিদাৰ ভিত্তিত নিবিদা আমন্ত্ৰণ কৰা হৈছিল। কাৰিকৰী মাপকাঠীত নিবিদাকাৰীসকলে যোগ্যতা অৰ্জন কৰিলেহে বিত্তীয় নিবিদা মুকলি কৰিব লাগিছিল। দ্বৈত নিবিদা ব্যৱস্থাত যিজন নিবিদাকাৰীৰ প্ৰস্তাৱে কাৰিকৰী অৰ্হতাৰ প্ৰয়োজনীয়তা পূৰণ নকৰে, তেওঁক মূল্যায়ন প্ৰক্ৰিয়াত আৰু আগবাঢ়ি যাবলৈ অনুমতি দিব নোৱাৰি। এইদৰে তেওঁ আহ্বান জনায় যে আবু তালিব (উপৰোক্ত)ৰ গোচৰত এই আদালতৰ খণ্ড বিচাৰপীঠে লোৱা মতামত হাতত থকা এই গোচৰটোৰ তথ্য আৰু পৰিস্থিতিৰ

ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য নহয়। এই ভিত্তিত তেওঁ লেখ আপীল খাৰিজ কৰিবলৈ যুক্ত দৰ্শাইছে।

৬) ব্যক্তিগত উত্তৰবাদী নং ৪ক প্ৰতিনিধিত্ব কৰা বিজ্ঞ অধিবক্তা শ্ৰী এছ. কে. গোস্বামীয়ে আহ্বান জনায় যে লেখ আবেদন নাকচ কৰা অনুসৰি ইতিমধ্যে সংশ্লিষ্ট মীনমহল ৪ নং উত্তৰবাদীক বন্দোবস্তী দিয়া হৈছে, যিয়ে মীনমহলখন সন্তোষজনকভাৱে চলাই আছে। তেওঁ আৰু আহ্বান জনায় যে কাৰিকৰী মূল্যায়ন কৰিবলৈ সৰ্বোত্তম কৰ্তৃপক্ষ হ'ল নিবিদা কৰ্তৃপক্ষ, যিটো এই গোচৰৰ ক্ষেত্ৰত এএফডিচিএল হয়। অসাধাৰণ লেখ অধিকাৰ প্ৰয়োগ কৰাৰ সময়ত আদালতে প্ৰতিদ্বন্দ্বিতাকাৰী নিবিদাকাৰীৰ কাৰিকৰী আৰু বিত্তীয় নিবিদাৰ মূল্যায়ন বা তুলনাত লিপ্ত হ'ব নোৱাৰে।

তেওঁৰ যুক্তিৰ সমৰ্থনত শ্ৰী গোস্বামীয়ে **(2022) 5 SCC 362**ত প্ৰকাশিত **Agmatel India Private Limited vs. Resoursys Telecom and others** গোচৰত মাননীয় উচ্চতম ন্যায়ালয়ে দিয়া ৰায়দানৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰে। তেওঁ আহ্বান জনায় যে নিবিদা কৰ্তৃপক্ষই বস্তুনিষ্ঠভাৱে কাৰিকৰী নিবিদাসমূহ বিবেচনা আৰু মূল্যায়ন কৰি দেখিলে যে আপীলকাৰীয়ে তেওঁৰ বাকিজাই প্ৰমাণপত্ৰ অবৈধ হোৱাৰ বাবে যোগ্যতা অৰ্জন কৰা নাই আৰু সেয়েহে, নিবিদা কৰ্তৃপক্ষই লোৱা সিদ্ধান্তৰ ওপৰত লেখ আদালতে নিজৰ ব্যাখ্যা দিয়াৰ বাবে ঘূৰণীয়া তদন্তত লিপ্ত হ'ব নোৱাৰে। এইদৰে তেওঁ লেখ আপীল খাৰিজ কৰিবলৈ আৰু বিজ্ঞ একক ন্যায়াধীশগৰাকীয়ে দিয়া ৰায়দানক দৃঢ় কৰিবলৈ আদালতক অনুৰোধ জনায়।

৭) আমি আগবঢ়োৱা যুক্তিসমূহৰ ওপৰত আমাৰ চিন্তাশীল বিবেচনা কৰিছো আৰু নথিত থকা সামগ্ৰীসমূহৰ পঢ়িছো। আমি বিজ্ঞ এজনীয়া বিচাৰপীঠে দিয়া

ৰায়ও পঢ়িছো। কাৰিকৰী নিবিদা মূল্যায়নত আপীলকাৰীক অযোগ্য ঘোষণা কৰাৰ ক্ষেত্ৰত নিবিদা কৰ্তৃপক্ষৰ সিদ্ধান্তক লৈ প্ৰশ্ন উত্থাপন কৰাৰ বাবে আপীলকাৰীক প্ৰতিনিধিত্ব কৰা বিজ্ঞ জ্যেষ্ঠ অধিবক্তা শ্ৰী দাসে উত্থাপন কৰা একমাত্ৰ যুক্তিটো হৈছে যে আবু তালিবৰ ৰায়দানে আপীলকাৰীৰ সপক্ষে কাম কৰে আৰু আপীলকাৰীৰ বাকিজাই ক্লিয়াৰেন্স চাৰ্টিফিকেটৰ ম্যাদ উকলি যোৱা বাবে তেওঁক অযোগ্য ঘোষণা কৰাৰ সিদ্ধান্তটো অবৈধ। এই সন্দৰ্ভত আমাৰ দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰা হৈছে ২৯/০৮/২০১১ তাৰিখে সিদ্ধান্ত লোৱা **Mosiur Rahman vs. The Assam Fisheries Development Corporation Ltd. and ors, [WP(C) No.5545/2010]** গোচৰত একক বিচাৰপীঠৰ ৰায়দানৰ প্ৰতি, যাক লেখ আপীল নং ২৯৪/২০১১ (আবু তালিবৰ গোচৰ)ত প্ৰত্যাহ্বান জনোৱা হৈছিল। উক্ত ৰায়দানটো পঢ়িলে দেখা যায় যে সেইটো একক নিবিদাৰ গোচৰ আছিল, অৰ্থাৎ কাৰিকৰী নিবিদা আৰু বিত্তীয় নিবিদা একেলগে খুলিব লাগিছিল। নিবিদা মুকলি কৰাৰ পিছত নিবিদা কৰ্তৃপক্ষই আবু তালিবৰ বিত্তীয় নিবিদা যথেষ্ট বেছি হোৱা বুলি জানিব পাৰিছিল। অৱশ্যে তেওঁৰ বাকিজাই চাৰ্টিফিকেটৰ ম্যাদ উকলি গৈছিল। এইদৰে জনস্বাৰ্থত আবু তালিবক তেওঁৰ নিবিদা মানি লৈ ক্ৰটি আঁতৰোৱাৰ বাবে সময় দিয়াৰ সিদ্ধান্ত লোৱা হৈছিল। নিবিদা কৰ্তৃপক্ষৰ উক্ত সিদ্ধান্তক প্ৰত্যাহ্বান জনাই মছিউৰ ৰহমানে লেখ আবেদন (উপৰোক্ত) দাখিল কৰিছিল, যিটো বিজ্ঞ একক ন্যায়াধীশে মঞ্জুৰ কৰি মত পোষণ কৰিছিল যে সৰ্বোচ্চ নিবিদাদাতা আবু তালিবক কাৰিকৰী নিবিদাত থকা ক্ৰটি দূৰ কৰাৰ সুযোগ দিব নালাগিছিল। আবু তালিবে দাখিল কৰা আপীল মঞ্জুৰ কৰি খণ্ড বিচাৰপীঠে লেখ আপীল ২৯৪/২০১১ (উপৰোক্ত)ত বিজ্ঞ একক ন্যায়াধীশৰ উক্ত মতামত পৰিৱৰ্তন কৰে। যিহেতু আবু তালিবৰ গোচৰটোৱে

নিবিদা আমন্ত্ৰণ জনোৱা একক নিবিদাৰ জাননীৰ সৈতে জড়িত আছিল, সেয়েহে ইয়াৰ অনুপাত সেই নিৰ্দিষ্ট তথ্যৰ পৰিস্থিতিত সীমাবদ্ধ থাকিব লাগিব। এই ক্ষেত্ৰত কোনো বিতৰ্ক নাই যে নিবিদাসমূহ দ্বৈত নিবিদা ব্যৱস্থাৰ জৰিয়তে আমন্ত্ৰণ কৰা হৈছিল, অৰ্থাৎ কাৰিকৰী নিবিদা আৰু বিত্তীয় নিবিদা। আমাৰ দৃঢ় মতামত যে দ্বৈত নিবিদা প্ৰক্ৰিয়াত প্ৰতিজন নিবিদাকাৰীয়ে কাৰিকৰী অৰ্হতাৰ চৰ্তসমূহ পূৰণ কৰিব লাগিব। এই নিবিদা প্ৰক্ৰিয়াত বৈধ বাকিজাই ক্লিয়াৰেন্স চাৰ্টিফিকেট দাখিল কৰাটো এটা অলংঘনীয় প্ৰয়োজনীয়তা আছিল। নিবিদাকাৰীসকলৰ আৰ্থিক স্থিতিশীলতা সুনিশ্চিত কৰিবলৈ বাকিজাই ক্লিয়াৰেন্স চাৰ্টিফিকেটৰ বিচৰা হৈছিল। নিবিদা প্ৰক্ৰিয়াত অংশগ্ৰহণ কৰাৰ পিছত আপীলকাৰীক এই বাধ্যতামূলক কাৰিকৰী মাপকাঠীৰ বিষয়ে অজ্ঞানতাৰ অজুহাত ল'বলৈ দিয়া নহ'ব। আপীলকাৰীয়ে দাখিল কৰা বাকিজাই ক্লিয়াৰেন্স চাৰ্টিফিকেটৰ ম্যাদ উকলি গৈছিল বুলি স্বীকাৰ কৰা হৈছে আৰু সেয়েহে, তেওঁক নিজৰ পদক্ষেপসমূহ পুনৰ সংশোধন কৰিবলৈ দিয়া নহ'ব আৰু বাকিজাই ক্লিয়াৰেন্স চাৰ্টিফিকেট প্ৰদানৰ প্ৰয়োজনীয়তা নিবিদাৰ চৰ্ত অনুসৰি বাধ্যতামূলক নাছিল বুলি দাবী কৰিবলৈ দিয়া নহ'ব। যদি আচলতে, আপীলকাৰী/লেখ আবেদনকাৰীয়ে নিবিদা আমন্ত্ৰণ জনোৱা জাননীত থকা উক্ত চৰ্তটোৰ বাবে ক্ষুব্ধ হৈছিল, তেন্তে নিবিদা প্ৰক্ৰিয়াত অংশগ্ৰহণ কৰাৰ পূৰ্বে তাক প্ৰত্যাহ্বান জনাব পৰা গ'লহেঁতেন। আইন ভালদৰে প্ৰতিষ্ঠিত যে নিবিদা প্ৰক্ৰিয়াত অংশগ্ৰহণ কৰা কোনো পক্ষক নিজৰ পদক্ষেপসমূহ পুনৰ সংশোধন কৰি ওলোটাবলৈ দিব নোৱাৰি আৰু প্ৰক্ৰিয়া শেষ হোৱাৰ পিছত নিবিদা আমন্ত্ৰণ জনোৱা জাননীৰ চৰ্তসমূহ অবৈধ বা অযুক্তিকৰ বুলি দাবী কৰিবলৈ দিয়া নহ'ব।

৮) এই গোছৰত নিবিদা প্ৰক্ৰিয়াটো দ্বৈত নিবিদা ব্যৱস্থাৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি কৰা হৈছিল আৰু এইদৰে, তাত উল্লেখ কৰা মাপকাঠী মানি চলাটো নিশ্চিত কৰিবলৈ কাৰিকৰী নিবিদাসমূহৰ কঠোৰ মূল্যায়ন কৰা হৈছিল, য'ত বৈধ বাকিজাই ক্লিয়াৰেন্স প্ৰমাণপত্ৰ দাখিল কৰাটো অলংঘনীয় আছিল। কাৰিকৰী নিবিদাসমূহৰ মূল্যায়ন কৰি নিবিদা কৰ্তৃপক্ষই পাইছিল যে আপীলকাৰীৰ বাকিজাই ক্লিয়াৰেন্স চাৰ্টিফিকেটৰ ম্যাদ উকলি গৈছে আৰু সেয়েহে, কৰ্তৃপক্ষৰ ওচৰত কাৰিকৰী মাপকাঠীত আপীলকাৰীক অযোগ্য ঘোষণা কৰাৰ বাহিৰে আন কোনো বিকল্প নাছিল। সম্ভাব্য নিবিদাকাৰীসকলক সমতল খেলপথাৰ প্ৰদান কৰা হৈছিল আৰু এইদৰে কাৰিকৰী নিবিদা মুকলি কৰাৰ পিছত কোনো নিবিদাকাৰীক কাৰিকৰী মাপকাঠীত শিথিলতাৰ দাবী কৰিবলৈ দিয়া নহ'ব, যিটো ইয়াত আপীলকাৰীৰ প্ৰাৰ্থনা।

৯) আবু তালিব (উপৰোক্ত)ৰ গোচৰ যিটোৰ ওপৰত আপীলকাৰীৰ বিজ্ঞ জ্যেষ্ঠ অধিবক্তা শ্ৰী দাসে বহু পৰিমাণে নিৰ্ভৰ কৰিছিল, আছিল যে নিবিদা প্ৰক্ৰিয়াটো একক নিবিদা ব্যৱস্থাৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি কৰা হৈছিল য'ত কাৰিকৰী নিবিদা আৰু বিত্তীয় নিবিদা একেলগে খোলা হৈছিল। নিবিদা মুকলি কৰাত পোৱা গৈছিল যে বাকিজাই ক্লিয়াৰেন্স চাৰ্টিফিকেটৰ দিশত আপীলকাৰী আবু তালিবৰ কাৰিকৰী নিবিদাত অভাৱ আছিল যদিও আবু তালিবৰ আৰ্থিক নিবিদা কাৰিকৰী দিশত যোগ্যতা অৰ্জন কৰা নিবিদাকাৰীৰ তুলনাত প্ৰায় দুগুণ আছিল। সেই বিশেষ পৰিস্থিতিত এই আদালতৰ খণ্ড বিচাৰপীঠে সফল নিবিদাকাৰীৰ যথেষ্ট কম নিবিদা গ্ৰহণ কৰিবলৈ দিয়াতকৈ আবু তালিবে আগবঢ়োৱা উচ্চ নিবিদা গ্ৰহণযোগ্যতাৰ পক্ষত ৰায় দিছিল। তদুপৰি আবু তালিবৰ ক্ষেত্ৰত ত্ৰুটিপূৰ্ণ নিবিদা কৰ্তৃপক্ষই গ্ৰহণ কৰিছিল আৰু নিবিদা মুকলি কৰাৰ পিছত পোৱা গৈছিল যে আবু তালিবে আগবঢ়োৱা নিবিদাখনেই আছিল

১,০০,৩০০/- টকাৰ নিবিদা প্ৰদান কৰা সৰ্বাধিক নিবিদা আৰু আন তিনিজন নিবিদাকাৰীৰ নিবিদা ক্ৰমে ৫৯,২০০/- টকা, ৫২,০০০/ টকা আৰু ৬০,২০০/- টকা আছিল আৰু এইদৰে ৰাজকোষৰ স্বাৰ্থত সচেতন সিদ্ধান্ত লোৱা হৈছিল আৰু সৰ্বোচ্চ নিবিদাকাৰী আবু তালিবক সময় দিয়া হৈছিল শেহতীয়া বাকিজাই ক্লিয়াৰেন্স চাৰ্টিফিকেট জমা দিবলৈ। স্পষ্টভাৱে উক্ত গোচৰটোত নিবিদা কৰ্তৃপক্ষই নিবিদা আমন্ত্ৰণ জনোৱা জাননীৰ চৰ্তসমূহৰ ব্যাখ্যা কৰি সৰ্বোচ্চ নিবিদাদাতাৰ সপক্ষে ৰায় দিছিল যদিও তেওঁৰ নিবিদাত কিছু কাৰিকৰী অভাৱ আছিল। এইদৰে আবু তালিবৰ গোচৰটো বিশেষ তথ্য আৰু পৰিস্থিতিৰ ওপৰত আৰু দ্বৈত নিবিদাৰ পৰিস্থিতিত ইয়াৰ কোনো প্ৰয়োগ নহয়।

১০) এই গোচৰটোত নিবিদা কৰ্তৃপক্ষই নিবিদাকাৰীসকলৰ নিবিদা বস্তুনিষ্ঠভাৱে মূল্যায়ন কৰিছিল আৰু ইয়াত আপীলকাৰীক কাৰিকৰীভাৱে অযোগ্য বুলি বিবেচনা কৰি তেওঁৰ নিবিদা প্ৰক্ৰিয়াকৰণ কৰা হোৱা নাছিল। ওপৰৰ আলোচনাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত আমাৰ দৃঢ় মত যে হাতত থকা বিতৰ্কটোক *আগমটেল ইণ্ডিয়া প্ৰাইভেট লিমিটেড (উপৰোক্ত)* গোচৰত মাননীয় উচ্চতম ন্যায়ালয়ে কৰা তলত দিয়া পৰ্যবেক্ষণসমূহে বহলভাৱে সামৰি লৈছে:-

> "২৩. *আমি প্ৰতিদ্বন্দ্বী যুক্তিসমূহৰ ওপৰত চিন্তাশীল বিবেচনা কৰিছো আৰু প্ৰযোজ্য আইনৰ উল্লেখ কৰি গোচৰৰ নথি পৰীক্ষা কৰিছো।*
>
> ***নিবিদা নথিৰ ব্যাখ্যা : প্ৰাসংগিক নীতি***
>
> *২৪) চুক্তিবদ্ধ বিষয়ত ন্যায়িক পৰ্যালোচনাৰ পৰিসৰ, আৰু বিশেষকৈ নিবিদাৰ নথিপত্ৰৰ ব্যাখ্যা প্ৰক্ৰিয়াৰ সম্পৰ্কত এই*

আদালতৰ বিভিন্ন সিদ্ধান্তত আলোচনাৰ বিষয় হৈ আহিছে। আমি বিষয়টোৰ ওপৰত কৰ্তৃপক্ষক বহুগুণিত কৰাৰ প্ৰয়োজন নাই, কিয়নো ই গ্যালাক্সি পৰিবহন সংস্থাসমূহত [গ্যালাক্সি পৰিবহন সংস্থা বনাম নিউ জে কে ৰোডৱেজ, ফ্লীট মালিক আৰু পৰিবহন ঠিকাদাৰ, (2021) 16 এছচিচি 808 : 2020 এছচিচি অনলাইন এছচি 1035] এই আদালতৰ তিনিজনীয়া বিচাৰপীঠৰ সিদ্ধান্তৰ বিষয়ে উল্লেখ কৰা কৰাটো যথেষ্ঠ হ'ব য'ত আন বিষয়ৰ লগেত, এফকনচ ইনফ্ৰাষ্ট্ৰাকচাৰ [এফকন্স ইনফ্ৰাষ্ট্ৰাকচাৰ লিমিটেড বনাম নাগপুৰ মেট্ৰ' ৰেল কৰ্পোৰেচন লিমিটেড (2016) 16 এছচিচি 818] গোচৰৰ সিদ্ধান্তটোও বিবেচনা কৰা হৈছে; আৰু এই ন্যায়ালয়ে সৈন্য আৰু সঁজুলি কঢ়িওৱা বাহন যোগানৰ বাবে প্ৰস্তুত কৰা নিবিদাত নিবিদাদাতাসকলৰ বাহনৰ শ্ৰেণী সম্পৰ্কীয় যোগ্যতাৰ ম্যাদৰ ওপৰত নিবিদা আমন্ত্ৰণ কৰ্তৃপক্ষৰ ব্যাখ্যাত উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ হস্তক্ষেপক অস্বীকাৰ কৰিছে।

২৫) এই আদালতে বিষয়টোৰ ওপৰত বিভিন্ন সিদ্ধান্তৰ কথা উল্লেখ কৰে আৰু নিম্নলিখিত ধৰণে আইনী নীতিবোৰ উল্লেখ কৰে (গ্যালাক্সি পৰিবহন সংস্থাৰ গোচৰ [গ্যালাক্সি পৰিবহন সংস্থা বনাম নিউ জে কে ৰোডৱেজ, ফ্লীট মালিক আৰু পৰিবহন ঠিকাদাৰ, (2021) 16 এছচিচি 808 : 2020 এছচিচি অনলাইন এছচি 1035], এছচিচি দফা 14-20)

"১৪) ***ৰায়ৰ এক শৃংখলাত এই ন্যায়ালয়ে কৈছে যে নিবিদা দস্তাবেজখন ৰচনা কৰা কৰ্তৃপক্ষ হৈছে ইয়াৰ***

প্ৰয়োজনীয়তাবোৰ বুজিবলৈ আৰু ব্যখ্যা কৰিবলৈ সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ ব্যক্তি, আৰু সেয়েহে, ন্যায়িক পৰ্যালোচনা প্ৰক্ৰিয়াত আদালতৰ দ্বাৰা ইয়াৰ দ্বিতীয় ব্যাখ্যা উচিত নহয়। *এফকন্স ইনফ্ৰাষ্ট্ৰাকচাৰ লিমিটেড বনাম নাগপুৰ মেট্ৰ' ৰেল কৰ্পৰেশন লিমিটেড [এফকন্স ইনফ্ৰাষ্ট্ৰাকচাৰ লিমিটেড বনাম নাগপুৰ মেট্ৰ' ৰেল কৰ্পন লিমিটেড, (2016) 16 এছচিচি 818] এই আদালতে মত পোষণ কৰিছে: (এছচিচি পৃ. 825, দফা 15)*

> *'১৫) আমি যোগ দিব পাৰোঁ যে প্ৰকল্প এটাৰ গৰাকী বা নিয়োগকৰ্তা, নিবিদা নথিপত্ৰৰচনা কৰাৰ পিছত, ইয়াৰ প্ৰয়োজনীয়তাবোৰ বুজিবলৈ আৰু মূল্যায়ন কৰিবলৈ আৰু ইয়াৰ নথিপত্ৰবোৰ ব্যাখ্যা কৰিবলৈ সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ ব্যক্তি। সাংবিধানিক আদালতবোৰে নিবিদা নথিপত্ৰ বুজিবলৈ আৰু মূল্যায়ন কৰিবলৈ পিছুৱাই থাকিব লাগিব, যদিহে বুজাবুজি বা মূল্যায়ম বা নিবিদা চৰ্তাৱলী প্ৰয়োগত অসৎ বা বিকৃতি নাথাকে।* ***এয়া সম্ভৱ যে এটা প্ৰকল্পৰ গৰাকী বা নিয়োগকৰ্তাই সাংবিধানিক আদালতৰ বাবে গ্ৰহণযোগ্য নথকা নিবিদা নথিপত্ৰবোৰৰ ব্যাখ্যা দিব পাৰে কিন্তু সেইটোৱেই দিয়া ব্যাখ্যাত হস্তক্ষেপ কৰাৰ কাৰণ নহয়।*** *'*

১৫) ভাৰত কোকিং কোল লিমিটেড বনাম এএমআৰ দেৱ প্ৰভা [ভাৰত কোকিং কোল লিমিটেড বনাম এএমআৰ দেৱ প্ৰভা, (2020)16 এছচিচি 759], "কৰ্তৃপক্ষৰ ব্যাখ্যাৰ বিৰোধিতা"

শীৰ্ষকৰ অধীনত এই আদালতে মত পোষণ কৰিছে: (এছচিচি পৃ. 776, দফা 50-52)

> *'৫০. শেষত আমি আন এটা মৌলিক সমস্যাৰ মোকাবিলা কৰাটো প্ৰয়োজনীয় বুলি বিবেচনা কৰোঁ। এয়া স্পষ্ট যে ১ নং উত্তৰবাদীয়ে কেৱল নিবিদা আমন্ত্ৰণ কৰা জাননীৰ চৰ্তাৱলী প্ৰয়োগ কৰিব বিচাৰে। এনে ধৰণৰ বিষয়ত অন্তৰ্নিহিত হৈছে চুক্তিৰ চৰ্তাৱলীৰ ব্যাখ্যা। অৱশ্যে, এইটো মন কৰিব লাগিব যে বাণিজ্যৰ ক্ষেত্ৰত চুক্তিৰ ন্যায়িক ব্যাখ্যা আইনৰ ব্যাখ্যাৰ পৰা এক সুকীয়া পৰ্যায়ত।*
>
> *৫১) এই গোচৰৰ তথ্য অনুসৰি, এইটো স্পষ্ট যে বিচিচিএল আৰু চি।-ইণ্ডিয়াই নিবিদা আহ্বান কৰা জাননীৰ দফাৰ সহায় লৈছে, সেয়া বেংক গেৰান্টি দাখিল কৰাত উত্তৰবাগী ৬-ৰ বিলম্ব মাৰ্জনাৰ বাবে হওক বা কাৰিকৰী বিফলতাৰ ভিত্তিত নিলাম পুনৰ আৰম্ভ কৰাৰ সিদ্ধান্তৰ বাবে হওক। বিচিচিএল এই নথিপত্ৰসমূহ ৰচনা কৰাৰ পিছত, সেইবোৰৰ প্ৰয়োজনীয়তাৰ মূল্যায়ন কৰিবলৈ আৰু সেইবোৰ ব্যাখ্যা কৰিবলৈ অধিক সক্ষম। [এফকনছ ইনফ্ৰাষ্ট্ৰাকচাৰ লিমিটেড বনাম নাগপুৰ মেট্ৰ' ৰেল কৰ্পোৰেচন লিমিটেড, (2016) 16 এছচিচি 818]*
>
> *৫২) উচ্চ ন্যায়ালয়ে এই বুজাবুজি স্থগিত ৰখা উচিত আছিল, যদিহে ই স্পষ্টভাৱে বিকৃত বা অশুভ নাছিল। এই দফাবোৰৰ বিষয়ে বিচিচিএল-ৰ ব্যাখ্যা কেনেদৰে*

যুক্তিসঙ্গত আছিল আৰু অৰ্থহীন নাছিল, কেৱল চুক্তিগত ব্যাখ্যাৰ মতামতৰ পাৰ্থক্য উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ বাবে আবেদনকাৰীয়ে অবৈধতা সংঘটিত কৰিছিল বুলি সিদ্ধান্তত উপনীত হোৱাৰ ভিত্তি হোৱা উচিত নাছিল।

16) ইয়াৰ উপৰিও, Silppi Constructions Contractors v. Union of India [Silppi Constructions Contractors v. Union of India, (2020) 16 SCC 489], গোচৰত এই আদালতে তলত উল্লেখ কৰা ধৰণে ৰায় দিছিলঃ (SCC pp. 501-02, para 20)

'২০) ওপৰত উল্লেখ কৰা ৰায়সমূহত নিৰ্ধাৰিত আইনৰ সাৰাংশ হৈছে নিয়ন্ত্ৰণ আৰু সতৰ্কতাৰ অবলম্বন; ৰাষ্ট্ৰীয় সঁজুলিসমূহৰ সৈতে জড়িত চুক্তিৰ বিষয়ত ন্যায়িক হস্তক্ষেপৰ ন্যায্যতা প্ৰদান কৰিবলৈ অত্যধিক জনস্বাৰ্থৰ প্ৰয়োজনীয়তা; সিদ্ধান্ত সম্পূৰ্ণৰূপে স্বেচ্ছাচাৰী বা অযৌক্তিক নোহোৱালৈকে আদালতে বিশেষজ্ঞসকলৰ মতামতলৈ পথ দিব লাগে; আদালত উপযুক্ত কৰ্তৃপক্ষৰ ওপৰত আপীল আদালতৰ দৰে হৈ নুঠে; আদালতে উপলব্ধি কৰিব লাগিব যে নিবিদা মুকলি কৰা কৰ্তৃপক্ষ ইয়াৰ প্ৰয়োজনীয়তাৰ সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ ন্যায়াধীশ আৰু সেয়েহে আদালতৰ হস্তক্ষেপ ন্যূনতম হ'ব লাগে। যি কৰ্তৃপক্ষই চুক্তি বা নিবিদা প্ৰস্তুত কৰে, আৰু চুক্তি নথিপত্ৰ প্ৰস্তুত কৰিছে, তেওঁ নথিপত্ৰবোৰ কেনেদৰে ব্যাখ্যা কৰিব লাগে তাৰ সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ বিচাৰক। যদি

দুটা ব্যাখ্যা হয় তেন্তে লেখকৰ ব্যাখ্যা গ্ৰহণ কৰিব লাগিব। আদালতসমূহে কেৱল স্বেচ্ছাচাৰিতা, অযৌক্তিকতা, পক্ষপাতিত্ব, কুসংস্কাৰ বা বিকৃতি প্ৰতিৰোধ কৰিবলৈহে হস্তক্ষেপ কৰিব। এই দৃষ্টিভংগী মনত ৰাখি আমি বৰ্তমানৰ গোচৰটো নিষ্পত্তি কৰিম।'

১৭) এই ৰায়সমূহ অনুসৰি আৰু এই ক্ষেত্ৰত নিবিদা কৰ্তৃপক্ষৰ ব্যাখ্যাক বিকৃত বুলি ক'ব নোৱাৰি বুলি উল্লেখ কৰি, খণ্ড বিচাৰপীঠে ইয়াৰ নিজৰ ব্যাখ্যা দি আৰু নিবিদা আমন্ত্ৰণ জনোৱা জাননীৰ ৩১ নং চৰ্তত থকা "দুয়োটাই" শব্দটোৰ ওপৰত সঠিক বিশ্বাসযোগ্যতা প্ৰদান নকৰি ইয়াত হস্তক্ষেপ কৰা উচিত নাছিল। এই কাৰণে, [New JK Roadways v. State (UT of J&K), 2020 SCC OnLine J&K 733]] গোচৰত জে কে ৰোডওৱেজক ভুলকৈ অযোগ্য বুলি ঘোষণা কৰা খণ্ড বিচাৰপীঠৰ সিদ্ধান্ত বাতিল কৰা হ'ল।

১৮) যেতিয়ালৈকে ২ কোটি টকাতকৈ কম মূল্যৰ কমেও ৫ বছৰৰ কামৰ অভিজ্ঞতা নিৰ্ধাৰণ কৰা নিবিদা আমন্ত্ৰণ জনোৱা জাননীৰ ২৭ নং চৰ্তৰ কথা আহি পৰে, তেতিয়ালৈকে এইটো কোৱাটো পৰ্যাপ্ত যে আমাৰ আগত চাৰিজন সদস্যৰে গঠিত নিবিদা মুকলি সমিতি বিশেষজ্ঞ হোৱা বাবে স্পষ্টভাৱে বিচাৰি পাইছিল যে আপীলকাৰীয়ে এই যোগ্যতাৰ চৰ্তটো পূৰণ কৰিছে। সেয়েহে এই আদালতলৈ যোগান ধৰা নথিপত্ৰৰ মূল্যাংকনলৈ নোযোৱাকৈ, এইটো ভালদৰে নিৰ্ধাৰণ কৰা হৈছে যে যেতিয়ালৈকে

নিবিদা কৰ্তৃপক্ষৰ ফালৰ পৰা স্বেচ্ছাচাৰীতা বা দুৰ্নীতিৰ অভিযোগ কৰা নহয়, এক নিৰ্দিষ্ট নিবিদাৰ বিশেষজ্ঞ মূল্যাংকন, বিশেষকৈ কাৰিকৰী মূল্যাংকনৰ ক্ষেত্ৰত, লেখ আদালতৰ দ্বাৰা দ্বিতীয় অনুমান কৰিব নালাগে। এইদৰে Jagdish Mandal v. State of Orissa [Jagdish Mandal v. State of Orissa, (2007) 14 SCC 517]ত এই আদালতে মত পোষণ কৰিছিল: (2007) 14 SCC 517] , this Court noted : (SCC pp. 531–32, para 22)

> *'২২) প্ৰশাসনিক ব্যৱস্থাৰ ন্যায়িক পৰ্যালোচনাৰ উদ্দেশ্য হৈছে স্বেচ্ছাচাৰীতা, অযৌক্তিকতা, পক্ষপাতিত্ব আৰু অসত্যতা ৰোধ কৰা। ইয়াৰ উদ্দেশ্য হৈছে বাছনি বা সিদ্ধান্ত "আইনীভাৱে" লোৱা হৈছে নে নাই পৰীক্ষা কৰা আৰু বাছনি বা সিদ্ধান্ত "শুদ্ধ" হয় নে নহয় সেয়া পৰীক্ষা কৰা নহয়। যেতিয়া নিবিদা বা চুক্তি প্ৰদানৰ সৈতে জড়িত বিষয়সমূহত ন্যায়িক পৰ্যালোচনাৰ ক্ষমতা প্ৰয়োগ কৰা হয়, তেতিয়া কিছুমান বিশেষ বৈশিষ্ট্যৰ কথা মনত ৰাখিব লাগে। চুক্তি হৈছে ব্যৱসায়িক লেনদেন। নিবিদা মূল্যাংকন কৰা আৰু চুক্তি প্ৰদান কৰাটো মূলতঃ বাণিজ্যিক কাম। সমতা আৰু প্ৰাকৃতিক ন্যায়ৰ নীতিবোৰ দূৰত্বত থাকে। যদি চুক্তি প্ৰদান সম্পৰ্কীয় সিদ্ধান্তটো সৎ আৰু ৰাজহুৱা স্বাৰ্থত হয়, আদালতে ন্যায়িক পুনৰীক্ষণৰ ক্ষমতা প্ৰয়োগ কৰি, আনকি মূল্যাংকনত প্ৰক্ৰিয়াগত বিভ্ৰান্তি বা ত্ৰুটি বা নিবিদাদাতাৰ প্ৰতি কুসংস্কাৰ কৰিলেও হস্তক্ষেপ*

নকৰিব। ৰাজহুৱা স্বাৰ্থৰ মূল্যত ব্যক্তিগত স্বাৰ্থ সুৰক্ষিত কৰিবলৈ, বা ঠিকাভিত্তিক বিবাদৰ সিদ্ধান্ত লোৱাৰ বাবে ন্যায়িক পুনৰীক্ষণৰ ক্ষমতা প্ৰয়োগ কৰাৰ অনুমতি দিয়া নহ'ব। অভিযোগ থকা নিবিদাকৰ্তা বা ঠিকাদাৰে সদায় দেৱানী আদালতত ক্ষতিপূৰণ বিচাৰিব পাৰে। কাল্পনিক অভিযোগ, আঘাতপ্ৰাপ্ত গৌৰৱ আৰু ব্যৱসায়িক প্ৰতিদ্বন্দ্বিতা, কিছুমান কাৰিকৰী/প্ৰক্ৰিয়াগত উলংঘন বা নিজৰ প্ৰতি কিছু কুসংস্কাৰৰ তিলৰ পৰা তাল নিৰ্মাণ কৰা, আৰু ন্যায়িক পুনৰীক্ষণৰ ক্ষমতা প্ৰয়োগ কৰি আদালতক হস্তক্ষেপ কৰিবলৈ প্ৰেৰিত কৰাৰ অসফল নিবিদাদাতাসকলৰ প্ৰচেষ্টা প্ৰতিৰোধ কৰিব লাগে। এনে হস্তক্ষেপ, অন্তৰৰ্তীকালীন বা চূড়ান্ত, ৰাজহুৱা কামবোৰ বছৰপ পিছত বছৰ ধৰি ৰাখিব পাৰে, বা হাজাৰ হাজাৰ লোকৰ বাবে সকাহ আৰু সহায় বিলম্বিত কৰিব পাৰে আৰু প্ৰকল্পটোৰ ব্যয় বহুগুণে বৃদ্ধি কৰিব পাৰে। "সেয়েহে, ন্যায়িক পুনৰীক্ষণৰ ক্ষমতা প্ৰয়োগ ৰ ক্ষেত্ৰত নিবিদা বা চুক্তি বিষয়ত হস্তক্ষেপ কৰাৰ আগতে আদালতে নিম্নলিখিত প্ৰশ্নবোৰ নিজকে উত্থাপন কৰিব লাগে:

(১) গ্ৰহণ কৰা প্ৰক্ৰিয়া বা কৰ্তৃপক্ষই লোৱা সিদ্ধান্ত অসৎ বা কাৰোবাৰ পক্ষ লোৱাৰ উদ্দেশ্য লোৱা হৈছে নেকি?;

বা

গ্ৰহণ কৰা প্ৰক্ৰিয়াটো বা সিদ্ধান্ত লোৱা টো ইমান স্বেচ্ছাচাৰী আৰু অযৌক্তিক যে ন্যায়ালয়ে এইদৰে ক'ব পাৰে: "সিদ্ধান্তটো এনেকুৱা যে কোনো দায়িত্বশীল কৰ্তৃপক্ষই যুক্তিসঙ্গতভাৱে আৰু প্ৰাসঙ্গিক আইন অনুসৰি এইটো কৰিব নোৱাৰিলেহেঁতেন";

(২) জনসাধাৰণৰ স্বাৰ্থ প্ৰভাৱিত হয় নে নহয়?;

যদি উত্তৰবোৰ নেতিবাচক হয়, অনুচ্ছেদ ২২৬ৰ অধীনত কোনো হস্তক্ষেপ হোৱা উচিত নহয়। নিবিদাদাতা/ঠিকাদাৰক ব্লেকলিষ্ট কৰা বা দণ্ডবিধি আৰোপ কৰা জড়িত গোচৰ বা ৰাজ্যিক বিতৰণৰ পৰিণাম (স্থান/দোকান আবন্টন, অনুজ্ঞাপত্ৰ, ডিলাৰশ্বিপ আৰু ফ্ৰেঞ্চাইজিৰ অনুদান) এক পৃথক পৰ্যায়ত কিয়নো সেইবোৰ কাৰ্যত অধিক পৰিমাণৰ নিৰপেক্ষতাৰ প্ৰয়োজন হ'ব পাৰে।"

১৯) সেইদৰে, Montecarlo Ltd. v. NTPC Ltd. [Montecarlo Ltd. v. NTPC Ltd., (2016) 15 SCC 272] গোচৰত, এই আদালতে নিম্নলিখিত ধৰণে উল্লেখ কৰিছে: (SCC p. 288, para 26)

'২৬) আমি আইনৰ ওপৰোক্ত মন্তব্যৰ সৈতে সন্মানসহকাৰে একমত। আমাৰ এনে কৰাৰ কাৰণ আছে। বৰ্তমান পৰিস্থিতিত, নিবিদা প্ৰস্তুত কৰা হয় আৰু অতি জটিল কাৰিকৰী বিষয়ৰ বাবে প্ৰস্তাৱ আমন্ত্ৰণ কৰা হয়। ইয়াৰ বাবে কামৰ প্ৰকৃতি আৰু তাৰ উদ্দেশ্যৰ বুজাবুজি আৰু মূল্যায়ণৰ প্ৰয়োজন।

প্ৰতিযোগিতামূলক বাণিজ্যিক ক্ষেত্ৰত এয়া সচৰাচৰ জনা যায় যে নিবিদা আমন্ত্ৰণ কৰা জাননী অনুসৰি কাৰিকৰী নিবিদাবোৰ কাৰিকৰী বিশেষজ্ঞৰ দ্বাৰা পৰীক্ষা কৰা হয় আৰু কেতিয়াবা মালিকৰ সংগঠনৰ সৈতে সম্পৰ্কিত নোহোৱা তৃতীয় পক্ষৰ সহায় লোৱা হয়। ই বস্তুনিষ্ঠতা নিশ্চিত কৰে। নিবিদাদাতাৰ দক্ষতা আৰু কাৰিকৰী সামৰ্থ্য আৰু ক্ষমতা বিশেষজ্ঞসকলৰ দ্বাৰা মূল্যায়ন কৰিব লাগিব। বিত্তীয় মূল্যায়নৰ ক্ষেত্ৰত, পৰামৰ্শদাতা নিযুক্ত কৰা হয়। ইয়াৰ কাৰণ হৈছে কাৰিকৰী সামৰ্থ্য আৰু বিত্তীয় সম্ভাৱনীয়তাৰ আশাবাদ আৰু কাৰ্যকৰী আৰু বাস্তৱিক সেয়া পৰীক্ষা আৰু নিশ্চিত কৰা। এক বহুমুখী জটিল পদ্ধতি আছে; অত্যন্ত কাৰিকৰী প্ৰকৃতিৰ। যিবোৰ নিবিদা ৰাজহুৱা নিলামত ৰখা হয় সেইবোৰ বেলেগ পৰ্যায়ত। আমি যিবোৰ নিবিদাৰ সৈতে চিন্তিত, আবন্টনৰ বাবে কোনো আঁচনিৰ সৈতে তুলনীয় নহয়। আমি উল্লেখ কৰা এই ক্ষেত্ৰখনত কাৰিকৰী দক্ষতাৰ প্ৰয়োজন। প্ৰয়োগ কৰা প্ৰাচলবোৰ পৃথক। ইয়াৰ লক্ষ্য হৈছে কাৰ্যকৰীকৰণ আৰু সময়সূচী অনুসৰণত উচ্চ পৰিমাণৰ নিখুঁততা লাভ কৰা। কিন্তু, ইয়াৰ অৰ্থ এইটো নহয় যে এই নিবিদাবোৰ ন্যায়িক পুনৰীক্ষণৰ পৰীক্ষাৰ পৰা বাচি যাব। ন্যায়িক পৰ্যালোচনাৰ ক্ষমতা প্ৰয়োগৰ বাবে আহ্বান জনোৱা হ'ব যদি পদ্ধতিটো স্বেচ্ছাচাৰী বা অসৎ হয় বা গ্ৰহণ কৰা প্ৰক্ৰিয়াটো এজনৰ পক্ষত থাকে। সিদ্ধান্ত লোৱাৰ প্ৰক্ৰিয়াটোৱে স্পষ্টভাৱে দেখুৱাব লাগে যে উক্ত ব্যাধিবোৰ দূৰত ৰখা হৈছে। কিন্তু য'ত নিবিদা দস্তাবেজৰ ভাষাৰ সৈতে স্পষ্টভাৱে সামঞ্জস্য পূৰ্ণ সিদ্ধান্ত লোৱা হয় বা

নিবিদা প্ৰস্তুত কৰাৰ উদ্দেশ্য পালন কৰা হয়, ন্যায়ালয়ে সংযমৰ নীতি অনুসৰণ কৰা উচিত। ন্যায়ালয়ৰ দ্বাৰা কাৰিকৰী মূল্যাঙ্কন বা তুলনা অনুমোদিত নহ'ব। অন্যান্য ক্ষেত্ৰত চুক্তিসম্পৰ্কীয় সাধাৰণ দস্তাবেজ এখন বুজিবলৈ প্ৰয়োগ কৰা নীতিটো কঠোৰ আৰু বিশেষ দক্ষতাৰ প্ৰয়োজন হোৱা প্ৰকল্পৰ সৈতে সম্পৰ্কিত নিবিদা নথিপত্ৰৰ ব্যাখ্যা আৰু মূল্যায়ণ কৰাতকৈ বেলেগ ধৰণে ব্যৱহাৰ কৰিব লাগিব। মালিককে উদ্দেশ্যটা সম্পাদন কৰাৰ অনুমতি দিয়া উচিত আৰু আৰু বিষয়াটো সম্পৰ্কত মুক্তভাৱে কাম কৰাৰ অনুমতি থাকিব লাগিব।'

২০) এইটো সঁচা হোৱাৰ বাবে আমি বুজিব পৰা নাই যে কেনেকৈ খণ্ড বিচাৰপীঠে বিশেষজ্ঞ চাৰিজনীয়া নিবিদা মুকলি সমিতিৰ মূল্যায়নৰ ঠাইত নিজৰ মূল্যায়নত এই সিদ্ধান্তত উপনীত হ'ল যে আপীলকাৰীৰ মাত্ৰ ১ বছৰৰ কৰ্ম অভিজ্ঞতা আছিল।"

(মূলত হেলনীয়াকৈ লিখা বিষয়ৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিয়া হৈছে; গাঢ় হেলনীয়া অংশত গুৰুত্ব দিয়া হৈছে)

২৬) ওপৰত উল্লেখ কৰা আইনৰ বিধানসমূহে যথেষ্ট স্পষ্ট কৰি দিয়ে যে নিবিদা নথিপত্ৰৰ লেখকক ইয়াৰ প্ৰয়োজনীয়তাসমূহ বুজিবলৈ আৰু মূল্যায়ন কৰিবলৈ সৰ্বোত্তম ব্যক্তি হিচাপে লোৱা হৈছে; আৰু যদি ইয়াৰ ব্যাখ্যা নিবিদা নথিপত্ৰৰ ভাষাৰ সৈতে স্পষ্টভাৱে মিল খায় বা নিবিদা ক্ৰয়ৰ অধীনত হয়, তেন্তে আদালতে সংযম ৰাখিব। ইয়াৰ উপৰিও আদালতে কৰা কাৰিকৰী মূল্যায়ন বা তুলনা বাঞ্চিত নহয়; আৰু যদিও নিবিদা আমন্ত্ৰণ জনোৱা ব্যক্তিজনে নিবিদা নথিপত্ৰত দিয়া ব্যাখ্যা

সাংবিধানিক আদালতৰ বাবে গ্ৰহণযোগ্য নহয়, অকল সেয়াই ব্যাখ্যাত হস্তক্ষেপ কৰাৰ কাৰণ নহ'ব।"

১১) ওপৰত উল্লেখ কৰা দফাসমূহৰ পৰা পোৱা যায় যে ওপৰৰ ৰায়দানৰ মূল কথাটো হ'ল যে নিবিদা নথিপত্ৰৰ চৰ্তসমূহৰ ব্যাখ্যা নিবিদা কৰ্তৃপক্ষৰ ওপৰত এৰি দিয়াটোৱেই উত্তম আৰু যদিহে তেনেধৰণে কৰা ব্যাখ্যা নিবিদা নথিপত্ৰৰ ভাষাৰ সৈতে স্পষ্টভাৱে মিল আছে, তেন্তে আদালতে সংযমৰ নীতি অনুসৰণ কৰিব লাগিব।

১২) ওপৰৰ ৰায়দানৰ সম্পৰ্ক এই গোচৰৰ তথ্যৰ সৈতে প্ৰয়োগ কৰি আমাৰ দৃঢ় মতামত যে ইয়াত আপীলকাৰীক কাৰিকৰী মূল্যায়ন প্ৰক্ৰিয়াত সঠিকভাৱে অযোগ্য ঘোষণা কৰা হৈছিল। ফলস্বৰূপে, বিজ্ঞ একক ন্যায়াধীশে লেখ আবেদনকাৰী/আপিলকাৰীয়ে দাখিল কৰা লেখ আবেদন খাৰিজ কৰি ব্যক্তিগত উত্তৰবাদী নং ৪ৰ নিবিদা গ্ৰহণ কৰাৰ ক্ষেত্ৰত নিবিদা কৰ্তৃপক্ষৰ সিদ্ধান্তক দৃঢ়তা প্ৰদান কৰাটো নিখুঁতভাৱে ন্যায্য আছিল। লেখ আবেদন (দেৱানী) ৬১৯০/২০২২ত ০৯/১১/২০২২ তাৰিখে বিজ্ঞ একক ন্যায়াধীশে জাৰী কৰা বিবাদিত ৰায়দানত কোনো ধৰণৰ দুৰ্বলতা নাই আৰু সেয়েহে, লেখ আপীল বিফল হয় আৰু ইয়াৰ দ্বাৰা খাৰিজ কৰা হয়।

খৰচৰ ক্ষেত্ৰত কোনো আদেশ নাই।

ন্যায়াধীশ **মুখ্য ন্যায়াধীশ**

DISCLAIMER

"The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation".

“স্থানীয় ভাষালৈ অনূদিত এই ৰায় গোচৰত জড়িত পক্ষই বুজি পোৱাৰ উদ্দেশ্যে সীমিত ব্যৱহাৰৰ বাবেহে। ইয়াৰ বাদে অন্য ক্ষেত্ৰত অনূদিত ৰূপ ব্যৱহৃত নহব। সকলো ব্যৱহাৰিক আৰু বিভাগীয় কামৰ লগতে ৰায়ৰ কাৰ্য্যকৰীকৰণ আৰু ৰূপায়ণৰ ক্ষেত্ৰতো এই ৰায়ৰ ইংৰাজী সংস্কৰণটোৱেই সঠিক বিবেচিত হব।”

অনুবাদকঃ মোঃ ছফিজুৰ ৰহমান, মুখ্য অনুবাদক